

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Felix Olazabal Lekuona

*Irun, Gipuzkoa
(1924)*

Aurkibidea

Biografia

Irungo Meaka auzoan jaioa, Txantrenea etxean. Sei senidetan laugarrena. Ama bertakoa zuen eta aita, berriz, Behobiakoa; hark tren bagoiak kargatzen egiten zuen lana. Ama gazte alargundu zen. Felix auzoko eskolan ibili zen, baina askotan ez zuen joateko aukerarik. Morroi bidali zuten gertuko beste baserri batera, eta gero burdin meategietan hasi zen. Sugazti sifoi lantegian ibili zen urte askoan, kamioiarekin banaketa egiten. Irungo emakume batekin ezkondu zen, eta alaba bat izan zuten. Anaia zaharrena miliziano ibili zen, eta Langile Batailoietan gaixotuta hil zen. Hainbat txori eta perretxiko izen aipatu ditu, baita estraperlo kontuak ere.

Zintak

IRN-010

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-02-21
- **Iraupena:** 71 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider

IRN-011

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-02-21
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Mugaz bestalde trenak ezin jarraitu

- **Erref:** IRN-010/002
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:01:25. **Bukatu:** 00:03:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Aitak tren-estazioan egiten zuen lan Frantziako eta Espainiako bagoien arteko karga eta deskargan; izan ere, bi estatuetako trenbideak desberdinak ziren eta trenek ezin zuten ibilbidea jarraitu mugaz bestalde. Zer merkantzia garraiatzen ziren aipatzen du.

2. Kontrabandoaren nondik norakoak: garaiak, oztopoak, arriskuak eta tratuak

- **Erref:** IRN-010/003
- **Iraupena:** 0:05:19. **Hasi:** 00:03:41. **Bukatu:** 00:09:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

Laburpena:

Mugan kontrabandoa izaten zen eta aduanako langileei eskupekoa ematen zitzairen kontrabandoa ez salatzeke. II. Mundu Gerran kontrabandoa ez zen posible, alemanek zakur handiak baitzeuzkaten. Kontrabandoko produktuak bizkar gainean eramaten zituzten. Mugaz bestaldera igarotzeko zer ibilbide egiten zuten azaltzen du. Harrapatuz gero, isuna eta kartzela izaten zuten. Astelehenetan Urdanibian ganaduen feria egiten zen, eta iparraldetik etortzen ziren kontrabandoko adiskideak tratuak egitera.

3. Mugaz bestaldetik ogia ekartzen

- **Erref:** IRN-010/004
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:09:00. **Bukatu:** 00:11:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

Laburpena:

Gerra ostean, gose handia egon zen. Meatzean ibili zen lanean, zer jan eduki ahal izateko. Frantziatik alemanek ekartzen zuten ogia. Hondarribira beste batzuek txalupaz ekartzen zuten ogia, baina argi ibili behar izaten zuten guardia zibilek eta karabineroek harrapa ez zitzaten.

4. Kamioiarekin banaketa egiten

- **Erref:** IRN-010/005
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 00:11:18. **Bukatu:** 00:14:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

<p>Meatzetik Zugastira joan zen lanera: 11 urtez ibili zen han lanean, kamioiarekin banaketa egiten. Lantegi hartan zer saltzen zen eta banaketa nondik egiten zuen azaltzen du. Inguruan festak zirenean, lan asko egin behar izaten zuten izotza kargatzen.</p>

5. Edariak zerbitzatzeko botila edo sifoia

- **Erref:** IRN-010/006
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:14:27. **Bukatu:** 00:16:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

<p>Lehen ere botilatan saltzen ziren edariak, eta bestela sifioitik aterata. Festak zirenean lan asko izaten zuten. Zugasti lantegian 19-20 langile ibiltzen ziren, lau kamioiarekin banaketa egiten. Sifoia nola egiten zen azaltzen du.</p>

6. Zugastiko edariak

- **Erref:** IRN-010/007
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:16:22. **Bukatu:** 00:18:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Zugastin limonada eta sifoia nola egiten zuten azaltzen du. Laranja ere egiten zituzten. Garagardoa Donostiatik ekartzen zuten.

7. Tabernatako edariak

- **Erref:** IRN-010/008
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:18:56. **Bukatu:** 00:21:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Aisia » Taberna giroa
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Garagardoa saltzen zen festatan, baina garesti samarra zen garai hartan; limonada merkeagoa izaten zen. Tabernatan zer edaten zuten aipatzen du: ardo zikina, koñaka, sagardoa... Errotaren ondoan sagardotegia zegoen; sagarretatik zukua ateratakoan, barrikatan baserrira eramaten zuten. Lehen pitarra edaten zuten.</p>

8. Sagardoa egiteko sagarrak biltzen

- **Erref:** IRN-010/009
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:21:42. **Bukatu:** 00:24:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Baserrria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Etxe askotan zegoen upela. Sagarrak nola biltzen zituzten azaltzen du. Sagardoa egiten laguntzen aritzen ziren beraiek.</p>

9. Sagarra txikitutakoan lortutako emaitzak

- **Erref:** IRN-010/010
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:24:30. **Bukatu:** 00:25:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Baserrria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Sagarra txiki-txiki eta lehor eginda uzten zutenean, baserritarrek behiei eramaten zieten: patsa esaten zitzaion sagar horri. Lehenengo lortzen zen sagar-urari muztio esaten zitzaion. Lehen sagardo naturala egiten zen, eta goxo askoa izaten zen.</p>

10. Eskolara joateko denbora gutxi

- **Erref:** IRN-010/012
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:27:04. **Bukatu:** 00:28:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Etxe ondoan zuten eskola, baina gutxi joaten ziren hala ere. Maistrak amarengana joateko esaten zion Felixi, horrela anaiari bazkaria eraman ziezaion edo laguntza behar zuten auzokoengana joan zedin.

11. Eskolan eta elizan ikasitakoak

- **Erref:** IRN-010/013
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:28:57. **Bukatu:** 00:32:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

Eskolan dena gaztelaniaz ikasten zuten gerra etorri zenetik; gerra ostean maistra berria etorri zen, eta harekin batera aldaketa. Jaunartzea egiteko, dotrina euskaraz ikasten zuten elizan eta etxean. Lehen zer-nolako zigorrak izaten zituzten azaltzen du. Eskolan oinarritzko gauzak ikasi zituen, berehala lanean hasi behar izan baitzuen.

12. Umetako jolasak: baloia, kanikak eta frutak

- **Erref:** IRN-010/015
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:34:28. **Bukatu:** 00:36:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Jolasteko denbora gutxi izaten zuen Felixek. Mutilek nesken aurka baloiarekin jolastean, komeriak izaten ziren. Orduko zapatak nolakoak ziren aipatzen du. Kanikatan ere aritzen ziren jolasean. Frutak osten aritzen ziren noizean behin.

13. Txoriei buruzko ezagutza zabala

- **Erref:** IRN-010/016
- **Iraupena:** 0:04:50. **Hasi:** 00:36:08. **Bukatu:** 00:40:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna

Laburpena:

Txori batzuk izaten zituzten etxean eta zaindu egiten zituzten. Lehen ehiza asko egoten zen, txori asko baitzegoen. Txori batzuen izenak eta ezaugarriak aipatzen ditu. Apeuan (erreklamoan) aritzen ziren txoriak erakartzeko, hartarako tresnak erabilia.

14. Kilker eta perretxiko bila

- **Erref:** IRN-010/018
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:41:28. **Bukatu:** 00:44:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Perretxiko bila
- Natura » Fauna

Laburpena:

Mutikotan kilker bila aritzen ziren. Kilkerra harrapatutakoan, ogi mamia ardoarekin ematen zioten, horrela asko abesten baitzuen. Perretxiko bila ere joaten ziren: perretxiko batzuen izenak aipatzen ditu. Etxean jaten zituzten bildutako perretxikoak; oliorik ez zenean, grasarekin moldatu behar izaten zuten haiek prestatzeko.

15. Ama han eta hemen lanean familia aurrera ateratzeko

- **Erref:** IRN-010/019
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:44:09. **Bukatu:** 00:45:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Etxean oilo batzuk zituzten. Ama neskame joaten zen egun batzuetan, besteetan arropa ematen zioten garbitzeko diru pixka baten truke. Arropa non eta nola garbitzen zuten azaltzen du Felixek.

16. Etxeko argia eta komuna

- **Erref:** IRN-010/020
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:45:38. **Bukatu:** 00:46:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Etxean ez zuten urik. Argia zentraletik iristen zitzaien, baina eskasa izaten zen. Komuna bazeukaten etxean: taula handi bat zen eta zulo bat zeukan; zulotik zelaira joaten ziren hondakinak, eta gerora ongarri gisa erabiltzen zituzten lurpean sartuta.

17. Meatzeetako langileen lan-baldintzak

- **Erref:** IRN-010/022
- **Iraupena:** 0:04:12. **Hasi:** 00:47:39. **Bukatu:** 00:51:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Meatzariak

Laburpena:

<p>Eskolatik irtendakoan, morroi joan zen, eta handik meatzeetara pasa zen lanera. Bere lana zer izaten zen azaltzen du. Meatze haietan langile asko

zeuden. Meatzeetako hautsa txarra zen; langileak nola-hala babesten ziren hango hautsetik. Meatzeetan metala ateratzen zuten.</p>

18. Meatze barruko azpiegiturak

- **Erref:** IRN-010/023
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:51:51. **Bukatu:** 00:54:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Meatzariak

Laburpena:

Meatzeetako zuloek ia kilometro bateko luzera zeukaten. Meatzeetako trenbideetatik labeetara eramaten zuten merkantzia. Garraio haren eta labeko suaren funtzionamendua nolakoa zen azaltzen du.

19. Meatzeetako metala Alemaniara

- **Erref:** IRN-010/024
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:54:26. **Bukatu:** 00:56:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Meatzariak

Laburpena:

Bidasoatik etortzen zen trenean kargatzen zituzten meatzetik lortutako metal koskorak, eta Alemaniara eramaten zituzten; wolframioa hortik lortzen omen zuten. Meatzeetako labeak gau eta egun egoten ziren martxan.

20. Meatzeetan dinamita nola erabili

- **Erref:** IRN-010/025
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 00:56:16. **Bukatu:** 00:59:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Meatzariak

Laburpena:

Meatzeetan dinamita erabiltzen zuten zuloak egiteko. Dinamita nola jartzen zuten azaltzen du. Istiripurik ez zen egon meatzeetan Felixek han lan egin zuen bitartean.

21. Meatze barruko oroitzapenak

- **Erref:** IRN-010/026
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:59:07. **Bukatu:** 01:01:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Meatzariak

Laburpena:

Meatze barrua argitzeko karburoa erabiltzen zuten. Kaskoekin babesten zuten burua. Meatze barruan ez zuen hotzik egiten. Meatze barruko azpiegiturak nolakoak ziren azaltzen du.

22. Labeetan ura banatzen aritu zenekoa

- **Erref:** IRN-010/027
- **Iraupena:** 0:03:53. **Hasi:** 01:01:00. **Bukatu:** 01:04:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Meatzariak

Laburpena:

Felix 2 urte egon zen meatzeetan lanean. Lehenago, labeetan aritu zen lanean ura banatzen langileen artean. Lan-baldintza gogorrak zituzten hango langileek.

23. Labeetatik meatzera lan-baldintza hobeeekin

- **Erref:** IRN-010/028
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 01:04:53. **Bukatu:** 01:06:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Meatzariak

Laburpena:

Labeetan lanean zebilela, meatze barruan lan egitea eskaini zioten; pezeta bat gehiago eskaintzen zioten hara joanez gero. Meatzeetan jaten ematen zieten.

24. Etxeko janaria eta hura nola prestatu

- **Erref:** IRN-010/029
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 01:06:17. **Bukatu:** 01:09:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Etxean amak janaria nola prestatzen zuen azaltzen du. Lekaleak jaten zituzten normalean; eltzea burdinazkoa zen eta zintzilik egoten zen su gainean, janaria prestatu bitartean.

25. Taloak eta lekaleak jaten ohituta

- **Erref:** IRN-010/030
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 01:09:02. **Bukatu:** 01:10:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Lekaleak eta taloa jaten zituzten normalean. Taloak nola egiten zituzten azaltzen du. Taloa esnearekin gustura jaten zuten. Etxean oiloak eta untxiak zeuzkaten. Morroi egon zen etxean abere asko zeuzkaten, oso familia jatorra zen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-07-31

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com